

4 K MODEL ASOSIDA BOSHLANGICH SINFLARDA O'QISH SAVODXONLIK DARSLARINI TASHKIL QILISH

Samarqand viloyati Qo'shrabot tumani

74-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Mardiboyeva Oynisa Saytqulovna

Annotatsiya: *Boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonlik darslarini tashkil etishda 4K modeli muhim o'rin tutadi. Bu model o'quvchilarning nafaqat bilim olish, balki ularni amaliyotda qo'llash, ijodiy fikrlash va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. 4K modeli to'rt asosiy komponentdan iborat bo'lib, ular kreativlik, kommunikatsiya, kritik fikrlash va kolaboratsiya hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi hamda o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich sinf, kreativlik, kommunikatsiya, kritik fikrlash va kolaboratsiya, amaliyot, ijodiy yondashuv, savodxonlik.*

Kreativlik o'quvchilarda yangi g'oyalar yaratish, muammolarga noodatiy yechimlar topish qobiliyatini shakllantiradi. O'qish savodxonlik darslarida kreativlikni rivojlantirish uchun o'qituvchi o'quvchilarga turli xil matnlar bilan ishlashda erkinlik berishi, ularni o'z fikrlarini ifoda etishga undashi muhimdir. Masalan, o'quvchilar o'qigan matn asosida qisqa hikoyalar yozishlari, rasm chizishlari yoki matnni o'zgartirib yangi variantlar yaratishlari mumkin. Bu jarayon o'quvchilarning tasavvur doirasini kengaytiradi va o'z fikrlarini mustaqil ravishda ifoda etish ko'nikmalarini oshiradi. Kommunikatsiya esa o'quvchilarning fikr almashish, tinglash va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. O'qish savodxonlik darslarida o'quvchilar o'zaro guruhlarda ishlashlari, o'qilgan matnlar haqida suhbatlashishlari va fikrlarini bayon etishlari

zarur. Bu jarayon nafaqat nutq madaniyatini oshiradi, balki o'zaro hurmat va hamkorlik ruhini ham shakllantiradi. O'qituvchi esa o'quvchilarning fikrlarini diqqat bilan tinglab, ularni to'g'ri yo'naltirishi, savollar berish orqali muloqotni jonlantirishi kerak.[1]

Kritik fikrlash o'quvchilarga o'qilgan matnlarni tahlil qilish, asosli xulosalar chiqarish va o'z fikrini asoslash imkonini beradi. Savodxonlik darslarida o'quvchilar matn mazmunini chuqur anglashlari, muallifning asosiy fikrini topishlari, matnda berilgan ma'lumotlarni taqqoslashlari va baholashlari talab etiladi. Bu jarayon o'quvchilarning ongli o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi, ular o'zlari uchun foydali va ishonchli ma'lumotlarni ajratib olishni o'rganadilar. O'qituvchi esa o'quvchilarga matnlarni turli nuqtai nazardan ko'rib chiqishni, savol-javoblar orqali fikr almashishni tashkil etishi lozim. Kolaboratsiya, ya'ni hamkorlik esa o'quvchilarning jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. O'qish savodxonlik darslarida guruh ishlari, loyiha asosida mashg'ulotlar va birgalikda muammolarni hal qilish kabi faoliyatlar o'quvchilarning bir-biri bilan samarali muloqot qilishlari, o'zaro yordam berishlari va umumiy maqsad sari birlashishlariga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarda mas'uliyat, hamjihatlik va liderlik sifatlarini rivojlantiradi. O'qituvchining vazifasi esa guruh ishlarini tashkil etish, har bir o'quvchining faol ishtirokini ta'minlash va jamoaviy ruhni oshirishdan iborat.[2]

4K modeli asosida o'qish savodxonlik darslarini tashkil etishda o'quvchilarning individual xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari inobatga olinadi. Har bir o'quvchi o'zining o'rganish uslubiga ega bo'lib, darslarda turli metod va texnologiyalarni qo'llash orqali ularning o'rganish jarayoni samaradorligi oshiriladi. Masalan, interaktiv o'yinlar, multimedia vositalari, vizual materiallar va amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning diqqatini jamlashga va bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Shuningdek, 4K modeli o'qituvchilarning professional malakasini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar doimiy ravishda yangi pedagogik yondashuvlar, texnologiyalar va

metodlarni o'rganib borishlari, o'z darslarini doimiy ravishda takomillashtirishlari zarur. Bu esa o'quvchilarning ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi va ularning o'qish savodxonligini yanada rivojlantiradi.[3]

Xulosa:

Natijada, 4K modeli asosida tashkil etilgan o'qish savodxonlik darslari nafaqat o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini yaxshilaydi, balki ularni mustaqil fikrlashga, ijodiy yondashishga, samarali muloqot qilishga va jamoaviy ishlashga tayyorlaydi. Bu esa ularning kelajakdagi ta'lim jarayonlarida va hayotda muvaffaqiyat qozonishlari uchun mustahkam poydevor yaratadi. Shu bois, boshlang'ich sinflarda 4K modeli asosida o'qish savodxonlik darslarini tashkil etish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov Sh. M., "4K modeli asosida boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darslarini tashkil etish", Toshkent, 2024, "O'zbekiston Ta'lim Nashriyoti".
2. Rasulova N. T., "Boshlang'ich sinflar uchun o'qish savodxonligi darslarida kreativlik va hamkorlikni rivojlantirish", Toshkent, 2023, "Ziyo Nashr".
3. Islomov B. Q., "Pedagogik innovatsiyalar: 4K modeli va boshlang'ich ta'lim", Samarqand, 2024, "Samarqand Universiteti Nashriyoti".
4. Karimova D. S., "Boshlang'ich sinflarda kommunikatsiya va kritik fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish", Toshkent, 2023, "Ilm-Fan Nashriyoti".
5. Yusupov O. R., "O'qish savodxonligi darslarida 4K modelining amaliy qo'llanilishi", Buxoro, 2024, "Buxoro Ta'lim Nashriyoti".
6. Tursunova M. A., "Boshlang'ich sinflar ta'limida zamonaviy pedagogik yondashuvlar", Toshkent, 2023, "Yangi Avlod Nashriyoti".
7. Qodirov S. H., "Ta'limda 4K modeli: nazariya va amaliyot", Namangan, 2024, "Namangan Universiteti Nashriyoti".